

Geloof als houvast

Ledevaartkerk Chaam, i.s.m. RCN camping de Flaasbloem, zondag 22 augustus 2021
Ds. Sara Dondorp

Bijbellezing: Ezra 4: 1-6

Met de kinderen

Kan iemand van jullie zich herinneren dat je nog niet kon lopen? Ik kan het me niet meer herinneren. Maar mijn moeder vertelt mij altijd dat ik er heel lang over gedaan heb. Ik kon alleen maar lopen, als mijn opa mijn kraag vasthield. Mijn opa, of mijn moeder of iemand anders. En zodra die losliet, liet ik me op de grond vallen. Die houvast had ik nodig. Dat is zoiets als vertrouwen. Het vertrouwen dat er iemand is die me helpt met lopen. Zo is het ook een beetje met geloven in God. Het vertrouwen dat er Iemand is die met je mee gaat. Dat geeft houvast. Die Iemand kunnen we niet zien, maar we kunnen er wel over lezen. in de Bijbel. Daar gaan we nu van zingen: Lees je Bijbel, bid elke dag....

Inleiding

De titel van deze zevende themadienst is 'Geloof als houvast'. In onzekere tijden kan geloof je als mens houvast geven. In alle RCN-campings wordt vanmorgen uit Ezra 4 gelezen. Het boek Ezra speelt zich af na de Babylonische Ballingschap. U kent het verhaal misschien wel. Nadat de Babyloniërs Israël verslagen hebben, wordt de elite uit Jeruzalem in ballingschap meegevoerd naar Babel. In het eerste hoofdstuk van het boek Ezra wordt Babel zelf verslagen. De Perzische koning Cyrus verovert Babylon en wordt de nieuwe heerser. Deze koning Cyrus laat de ballingen terugkeren naar Jeruzalem en vreemd genoeg beroept hij zich daarbij op de God van Israël. In het boek Ezra leren we deze heidense koning kennen als een vrome volgeling van de God van Israël. Deze heidense koning geeft de teruggekeerde ballingen de opdracht om de tempel opnieuw op te bouwen. De leider van de ballingen heet Zerubbabel. Deze leider wordt hier beschreven als standvastig man. Hij houdt vast aan zijn opdracht. En hij is nogal strikt.

Overdenking

Gemeente van Jezus Christus,

Om heel eerlijk te zijn heb ik een beetje moeite met het boek Ezra. De gedachte dat de tempel weer opgebouwd wordt, is prachtig. De tempel, als houvast in moeilijke tijden. Daar is uiteraard helemaal niets op tegen. Maar het exclusieve eraan stuit me tegen de borst. Wij, teruggekeerde ballingen, zegt Zerubbabel, mogen bouwen, jullie, de achtergebleven Israëlieten, mogen niet meedoen. De scheidslijn tussen de 'goeden' en de 'slechten' wordt scherp getrokken. Terwijl ik in mijn preken altijd vertel dat alle mensen van goede wil kinderen van God genoemd mogen worden en mee mogen doen. Wat moeten we dan met de onverdraagzaamheid van Zerubbabel? Het bouwen van de tempel is blijkbaar voorbehouden aan mensen met het juiste geloof en de juiste stamboom. Zolang alleen vertrouwde familieleden mogen meedoen bij het herstel weten we dat er geen onenigheid of ruzie zal ontstaan, is het idee. Dat geeft houvast. Dat voelt als houvast. We zijn met vertrouwden onder elkaar. Toch vraag ik me af of dat een zinvolle vorm van houvast is. Want uiteindelijk schiet de tempelbouw er niets mee op, door de polarisatie komt er alleen maar meer tegenwerking op gang, waardoor de bouw van de tempel alleen maar meer

vertraagt. Alleen Judeeërs mogen bouwen aan de tempel, zegt Zerubbabel. Zelfs als de bedoelingen vredelievend en vroom zijn, kan zo'n houding hopeloos uit de hand lopen. Waar dat uiteindelijk toe kan leiden hebben we afgelopen week gezien. Mannen die uit naam van hun eigen zogenaamd zuivere geloof alle andersdenkenden het leven vrijwel onmogelijk maken. Mannen die hun heiligdommen met grof geweld verdedigen. Gisteren zag ik een foto in de krant van een Afghaanse Imam in de moskee, geflankeerd door enkele zwaar gewapende Talibanstrijders. Ze willen de vrede herstellen, zeggen ze, maar geloofwaardig zijn ze niet. Zerubbabel is uiteraard lang zo erg niet als de Taliban, maar is uitsluiting van anderen niet een eerste stap?

Laat ik nog eens opnieuw beginnen. De gedachte dat de ballingen allereerst een heiligdom gaan bouwen is op zichzelf heel inspirerend. Niet eerst muren om de stad veilig te stellen, of huizen waar de mensen in kunnen wonen. Maar eerst een heiligdom, eerst een plek om God te ontmoeten. Als we in moeilijke tijden ergens houvast kunnen vinden, is het daar. Bij de God die ons altijd nabij is, die heet Ik zal er zijn, die houvast geeft. De tempel als veilige plaats van ontmoeting, als plek waar mensen God kunnen zoeken, zonder vervolgd te worden. Komend vanuit de ballingschap in Babylon, waar het geloof in de God van Israël werd gewantrouwd, zijn de ballingen extra op hun hoede. In eerste instantie is veiligheid belangrijker dan ontmoeting. Denkend over dit verhaal kwam een recent voorbeeld in mij op. Misschien is het een beetje vergelijkbaar met het feminisme van vroeger. Of in elk geval de vrouwengroepen van de jaren vijftig en zestig. Om zich helemaal veilig te voelen, wilden ze er geen mannen bij hebben. Eerst moesten ze houvast kunnen vinden bij elkaar. Het begint met afbakening: wat hebben we als houvast nodig? Als dat eenmaal duidelijk is, kan je verder gaan denken. Om stappen te zetten in vrouwenemancipatie, is gesprek met mannen juist nodig. Nog steeds, zou ik zeggen. We hoeven het niet altijd eens te zijn, als we maar blijven praten. Als de tempel er eenmaal staat, dan zou dialoog mogelijk kunnen worden. Zo ver komt het binnen het Bijbelboek Ezra niet. Hier blijft de identiteit van het volk Israël, en dan met name de stam Juda, een belangrijke houvast, als de enigen die mogen meebouwen aan de tempel die houvast biedt. En als bron van tweespalt tussen ware gelovigen en de anderen. Misschien is het vooral het slot van het boek Ezra dat me tegenstaat. Alle mannen die zijn getrouwd met vreemde vrouwen moeten hun vrouwen en kinderen wegsturen. Het land uit. Dat begint al een heel klein beetje op de Taliban te lijken. Als vroomheid verzandt in onverdraagzaamheid zijn meestal de vrouwen als eerste de dupe.

Wat kunnen we dan wel met dit verhaal? Zou het zo kunnen zijn dat we eerst de houvast van onze eigen identiteit nodig hebben, voordat we kunnen beginnen met open staan voor andere identiteiten? Dat klinkt misschien ingewikkeld. Ik denk aan een praktisch voorbeeld. Ik herinner me een collega die contacten had bij de Wereldraad van Kerken. Daar kwam ze in contact met Oosters Orthodoxen en Lutheranen. Mensen die vanuit een heel andere traditie christen zijn. Ze vertelde dat ze daar juist haar eigen traditie beter had leren kennen. Niet om die anderen te vertellen hoe zij zouden moeten geloven, maar om des te meer te beseffen hoe zij zelf in het geloof stond. Door de houvast van haar eigen geloofstraditie te leren kennen, kon ze makkelijker in gesprek gaan met andere tradities. Gelukkig staan er in de Bijbel nog veel meer verhalen. Zoals het verhaal over Jezus die wordt aangesproken door een vrouw. U kent het verhaal misschien wel. Het is te vinden in Matteüs 15. Jezus komt in Kanaänees gebied waar een Kananese vrouw

hem aanroept. Een heidense vrouw dus. Zo eentje die Ezra weg wil jagen. Ze vraagt om hulp voor haar dochter die er slecht aan toe is. Jezus weigert haar te helpen omdat zij een buitenlandse is. "Ik ben alleen gezonden naar de verloren schapen van Israël," zegt hij. Ezra en Zerubbabel zouden het hem zo na kunnen zeggen. Maar de vrouw blijft aandringen. Jezus wijst haar terecht: Het brood van de kinderen mag je niet aan de hondjes geven. Dan zegt de vrouw: maar de hondjes eten toch van de kruimels! Op dat moment ziet Jezus in dat niet hij, maar zij gelijk heeft. Hij prijst haar geloofsvertrouwen en haar dochter is genezen. Als er iemand houvast heeft aan haar geloof, is het de Kananese wel. En uiteindelijk heeft Jezus hier zoveel houvast aan zijn geloofsvertrouwen dat hij het aandurft om zijn mening te herzien.

Uiteindelijk denk ik dat de beste houvast van het geloof niet te vinden is in een plek van steen zoals de tempel. Hoe mooi het ook is dat er een plaats gebouwd wordt om God te ontmoeten. Volgens mij komt houvast van het geloof vooral van binnenuit. Vanuit het vertrouwen dat God ons nabij is en met ons mee gaat. Zoals ooit Aartsvader Abraham alles wat hem houvast bood losliet en nieuwe houvast vond door te luisteren naar een stem die hem riep. God riep Abraham om op reis te gaan naar het beloofde land. Met Abraham is het begonnen, toen hij op reis ging met een onbekende God. Het vertrouwen op die God bood hem houvast. Dat is iets anders dan een garantie dat hem nooit iets zal overkomen. Abraham heeft heel wat narigheid meegemaakt in zijn leven, en dat geldt ook voor zijn kinderen, kleinkinderen en achterkleinkinderen. Het geldt voor ons allemaal. Misschien zou je kunnen zeggen dat houvast is als een vuur dat licht geeft in het donker en warmte geeft in de kou. Het vuur van Gods Geest, God die met ons mee gaat in licht en donker. Een lichtend vuur dat nooit meer dooft. Als dat geen houvast geeft!
Amen